

LUND UNIVERSITY

Imperiet slås tillbaka?

Wennerhag, Magnus

Published in:
Praktik och teori

2001

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Wennerhag, M. (2001). Imperiet slås tillbaka? *Praktik och teori*, (4), 101-105.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Magnus Wennerhag

Imperiet slås tillbaka?

Globaliseringsrörelsen har observerats allt mer. Men den består inte av en rörelse utan av flera. I samband med rapporteringen från Göteborg och Genua har också den nya boken "Empire" uppmärksammats. Boken försöker fånga den anda som driver globaliseringsrörelsen framåt och de politiska rörelser som politiserar denna process.

“Seattle” har under de senaste två åren kommit att bli ett namn som bär en laddning större än den amerikanska storstad det egentligen betecknar. För det var i Seattle på senhösten 1999 som media för första gången uppmärksammade den framväxande rörelse som under senare år samlats kring en kritik av globaliseringsprocessen. Många – främst ledarskribenter och debattörer på högerkanten – har menat att denna rörelse är mot globaliseringen i sig. Dessa demokratiska yttringar har framställts som ett nostalgiskt fastklamrande vid såväl nation som stat, i en tid då gränser och statliga regleringar anses höra det förgångna till. Den gamla internationalism som en gång hörde olika vänsterrörelser till – allt ifrån Marx och Engels uppmaning till all världens proletärer att förena sig, till sextioåttonnas solidaritetsengagemang för Vietnam och Chile – framställs som om den övertagits av den politiska högern och näringslivet, med deras hyllningar av globaliseringens dränering av nationalstatlig makt. Vänster förknippas nu med EU- och globaliseringsmotstånd. Istället för världsrevolution är det Per Albins folkhem som gäller. Så säger i alla fall schablonerna. Fast är det verkligen så enkelt att de forna globalisterna och anti-nationalisterna blivit anti-globalister och nationalister?

Globaliseringsrörelsen är inte homogen

Visst finns en sådan tendens. Den rörelse som sedan Seattle 1999 hamnat i fokus rymmer till viss del ett försvar av nationalstaten såsom den utformades under förra seklet, främst av dess demokratiska institutioner och välfärdsåtaganden. Fast ”globaliseringsrörelsen” är ingalunda en homogen rörelse, med en färdigskriven agenda

som alla dess aktivister skriver under på. Snarare skulle man kunna se den som en rörelse sammansatt av olika rörelser. I Seattle var det en blandning av allt ifrån fackföreningsrörelse till djurrättsaktivister, från miljörörelser till kyrkor, som strålade samman för att göra sina röster hörda. Detta var även fallet i Göteborg i somras, där en rad aktiviteter anordnades i samband med EU-toppmötet i staden. Och visst kunde man se hur ett demonstrationståg främst fokuserade på frågan om nationalstaten – det tåg som krävde Sveriges utträde ur EU – där kritik av EU och krav på ett vidmakthållande av staten Sveriges suveräna ställning fördes fram. Men samtidigt fanns där andra tåg, där en mer övergripande kritik riktades mot såväl EU som andra institutioner, och där vissa av aktörerna inte såg statsuveräniteten som mindre viktig i relation till krav på demokratiska motmakter på global nivå. Där rörelser som Attac – som inte har en åsikt om EU:s vara eller icke vara, men väl synpunkter på den politik som förs inom EU och på andra ställen – förde fram sitt krav på en global skatt, som i sig ju faktiskt innebär en inskränkning i nationernas direkta bestämmande över sina ekonomier.

Göteborg och Genua

Under den gångna sommaren kom dessa rörelser ordentligt i fokus, såväl i anslutning till händelserna i Göteborg som i Genua (där hundratusentals demonstranter

protesterade mot G8:s politik). Det politiska budskapet kom förvisso i skymundan för rapporteringen av sammandrabbningar mellan polis och ett mindretal aktivister. Men globaliseringsrörelsen hamnade i alla fall i debattens centrum. I samband med den internationella rapporteringen från Göteborg och Genua uppmärksammades

också en ny bok, som försöker att fånga den anda som driver rörelsen framåt. Av vissa har boken till och med beskrivits som vår tids kommunistiska manifest, med en parallell till den skrift som tydligt sammankopplas med en tidigare rörelses framväxt, det vill säga arbetarrörelsen. I tidningar som Nation, Guardian och Time stod det att läsa om "Empire" (Harvard University Press 2000), som boken heter. "Empire" är skriven av Michael Hardt, som är professor i "comparative literature" vid Duke University i USA, och Antonion Negri, professor i statsrätt och veteran inom den italienska vänstern.

Rörelse och förvirring

I en tid av rörelse och förvirring, då de stora berättelserna förklarats stendöda, gör "Empire" anspråk på att fånga vår tids stora omvandlingar i ett mäktigt narrativ som inte bara förklarar utan även manar till handling. För globaliseringen bör inte ses som ett hot, menar Hardt och Negri. Snarare bör den ses som en möjlighet att på allvar utmana kapitalismen. Kapitalets expansion, såväl globalt som till nya sociala sfärer, innebär inte bara att nya former av underordning skapas, utan även att platserna för motstånd och motmakt blir desto fler. Samma dag som G8-mötet öppnades i Genua kommenterade Hardt och Negri de nya proteströrelserna, i en artikel i New York Times. Där menade de att det är fel att tala om anti-globalisering i dessa sammanhang, då rörelserna såväl kräver en demokratisk globalisering som agerar globalt. På detta sätt kan de sägas ta ställning för den del av globaliseringsrörelsen som hellre kräver en demokratisering av globaliseringen, än de som främst vill värna statssuveräniteten.

Nätet – en möjlighet

Liksom i Manuel Castells "Informationsåldern" ges nätverk, kommunikation och information en framträdande roll i samtidsanalysen i "Empire". Men för Hardt och Negri blir dessa nya sätt att producera och organisera inte en dödsruna över industrisamhällets motsättning mellan arbete och kapital, utan ett uttryck för dess metamorfos. Det nya är inte motsättningens slut, snarare dess generalisering till hela det sociala fältet. Och nätet innebär inte

bara underkastelse och kontroll utan även en verklig möjlighet för arbetet att organisera sig självt, utan kapitalet.

Överhuvudtaget ger Hardt och Negri arbetet en central roll. Det är arbetet och dess motstånd mot kapitalet som driver fram paradigmatiska skiften. Om den keynesianistiskt nationalstatsbaserade fordistiska regimen var framdriven av förra sekelskiftets arbetarrörelse, ser vi idag frukterna av 68-rörelsernas fackliga och politiska kamper. Den flexibla, globala nätverkskapitalismen blir därmed en respons på 60-talets motstånd mot masskonsumtionens konformism, nationell inskränkthet och hierarkiska arbetsorganisationer.

Liknar det romerska imperiet

Många av de förändringar vi idag ser är uttryck för en ny global maktordning som fortfarande är i sitt vardande, om man får tro Hardt och Negri. Imperiet (på engelska "Empire") kallar de denna ordning, och menar att den skiljer sig från 1900-talets nationalstatsbaserade imperialism. Imperiet har större likheter med det romerska imperiet, i sin universella utbredning och i sin vilja att stå som garant för den eviga freden. Och även om USA har en nyckelroll i framväxten av detta imperium så är det utspritt, dess makt utövas genom övernationella nätverk, organisationer och överenskommelser. Denna nyckelroll torde stå ännu mer klar efter terroristattackerna i USA, då den internationella uppslutningen bakom landets krigföring är kompakt.

"Empire" imponerar på många sätt. På drygt 400 täta sidor sammanvävs filosofisk, ekonomisk och historisk analys med politiska imperativ. Även om boken dubbats till globaliseringsrörelsernas nya kampskrift skiljer den sig från mer klassiska sådana. Ofta rör sig resonemangen på en hög teoretisk nivå. Och det motståndets subjekt som skisseras blir alldeles för abstrakt för att direkt kunna överföras till de konkreta kamper som idag spelas upp. Men som politiskt-filosofiskt verk väger den tungt, och torde vara svårt att undvika för den som söker en sammanhållen berättelse om vår tid och vill förstå drivkrafterna bakom såväl globaliseringsprocessen som de politiska rörelser som politiserar denna process.

Magnus Wennerhag är doktorand i sociologi vid Lunds Universitet och är inriktad på forskning om sociala rörelser och globalisering

